

اداره کلاس درس

اداره کلاس درس: اقداماتی که معلم انجام می‌دهد یا استفاده از تدابیر برای حفظ و ایجاد محیط سالم، خالی از مشکلات رفتاری، آرام، محیطی که در آن آموزش و یادگیری صورت گیرد

اصطلاحی که همراه با اداره‌ی کلاس درس بکار می‌رود **برقراری انضباط (حفظ) انضباط** است

اداره صحیح کلاس درس مهم است زیرا رفتارهای مخرب را اصلاح و با ایجاد محیط آرام شرکت در فعالیتهای آموزشی افزایش می‌دهد همچنین با فراهم کردن جو مشارکت و صمیمیت سطح انگیزش را افزایش می‌دهد

بحث اداره کلاس درس معمولاً عمدتاً در رابطه با آموزش معلم محور مطرح است نه یادگیرنده محور زیرا در آموزش یادگیرنده محور غالباً دانش‌آموزان مشغول کار گروهی و کار بر روی پروژه‌ها و تحقیقات، نوشتن آزمایش و فعالیتهای فردی و جمعی هستند نیازی به اقدامات انضباطی ندارند

در رهبری یا اداره‌ی کلاس درس سه سبک داریم :

سبک اقتدارگرایانه یا سبک دموکراسی قانونمدار یا سبک آزاد منشانه : موفق‌ترین سبک در همه گروه‌های اجتماعی که همراه با احترام و محبت متقابل است دانش‌آموزان را فعال و خودسامان گر بار می‌آورد این سبک هم به روابط انسانی احترام می‌گذارد هم به ضوابط قانونی در این سبک دانش‌آموز و معلم مشارکتی مقرراتی را وضع و هم به مقررات گردن می‌نهند

افراد در این سبک دارای **اعتماد به نفس و عزت نفس بالا** در نیازهای خود عجله نمی‌کنند، مستقل فکر و عمل می‌کنند اما هنوز به هدایت معلم نیازمندند

سبک مستبدانه (سبک تحکیم آمیز): معلم بر کلاس حکومت می‌کند شاگردان حق اظهار نظر ندارند مقررات وجود ندارد و یا همه به نفع معلم است در این سبک ، از آزادی، برابری، احترام متقابل خبری نیست کلاس‌های

سبک تحکیم آمیز پر محدودیت و تنبیهی، ارتباط کلامی زیادی وجود ندارد

دانش‌آموزان این کلاس **منفعل، مضطرب، بدون ابتکار عمل، مهارت‌های ارتباطی نیز ضعیف** است

سبک آزادگذاری یا سبک آسان گیر یا سبک بی عنان: هیچ قاعده و ضابطه‌ای بر رفتار دانش‌آموزان حاکم

نیست هر کسی به هر طریقی که می‌خواهد رفتار می‌کند معلم هیچ محدودیتی ندارد هیچ رهنمودی ندارد در نتیجه دانش‌آموزان مهارت‌های تحصیلیشان ناکافی و کنترل شخصی نیز ضعیف است

استفاده از روش‌ها و اصول تغییر رفتار در اداره‌ی کلاس درس

تغییر رفتار: استفاده از اصول روان‌شناسی یادگیری به‌ویژه روان‌شناسی یادگیری رفتاری به‌منظور اصلاح رفتار دانش‌آموزان. به‌عبارت‌دیگر کاربست اصول یادگیری رفتاری به قصد فهمیدن و تغییر دادن رفتار

نکته تغییر رفتار همان تحلیل کاربردی رفتار است

یکی از معروف‌ترین برنامه‌های تغییر رفتار برنامه تغییر رفتار طرح بازگشتی ABAB است

روش‌های تغییر رفتار متفاوت‌اند اما در چهار گروه کلی مطرح شده‌اند شامل:

۱) روش‌های افزایش نیرومندی رفتارهای مطلوب موجود

۲) ایجاد رفتارهای مطلوب تازه

۳) نگهداری رفتارهای مطلوب

۴) کاهش و حذف رفتارهای نامطلوب

روش‌های افزایش نیرومندی رفتارهای مطلوب موجود: روش تقویت مثبت است تقریباً روش پاداش است

تفاوت تقویت مثبت و پاداش: در پاداش هدف قدردانی و سپاس‌گزاری از عمل گذشته‌ی فرد است هدف تکرار و رفتار نیست اما در تقویت هدف تکرار و نیرومندی رفتار است

بهترین و مؤثرترین روش افزایش رفتار مطلوب تقویت مثبت است، معلم به‌محض ورود به کلاس دانش‌آموز سلام می‌کند و معلم به او لبخند می‌زند (تقویت مثبت)

انواع تقویت مثبت شامل: ۱) **تقویت نخستین** ذاتاً تقویت‌کننده است و تقویت‌کننده‌ای که موجب بقای ارگانیسم می‌گردد (آب و غذا)

۲) **تقویت شرطی:** ذاتاً تقویت‌کننده نیست اما طبق قانون شرطی کنشگر در اثر مجاورت با نخستین خاصیت تقویت‌کنندگی می‌یابد (جایزه نمره پول و مقام مدرک)

تقویت تعمیم‌یافته: تقویت‌کننده در موقعیت‌های متعدد تقویت‌کننده است خاصیت تقویتی خود را از یک موقعیت به موقعیت دیگر تعمیم می‌دهد (پول برای همه آدم‌های دنیا)

تقویت اجتماعی: تقویتی که به وسیله‌ی دیگران و در موقعیت‌های اجتماعی داده می‌شود (توجه کردن، لبخند زدن، بوسیدن بغل کردن، سر صف تشویق کردن، توجه در جمع)

تقویت پته ای (معاوضه‌ای): پته یک تکه کاغذ یا ماه و ستاره ای که پس از رفتار مطلوب به عنوان تقویت کننده به دانش آموز داده و او می‌تواند بعداً با شیرینی عوض کند و یا یک امتیاز مثبت و حالا هر پنج تا مثبت فرصت رفتن به زمین بازی میسر می‌شود

۶) تقویت فعالیتی: فعالیت‌هایی که کودکان دوست دارند انجام دهند به عنوان تقویت کننده استفاده می‌گردد
قانون پریماک : رفتارهایی با فراوانی زیاد تقویت کننده‌ی رفتارهای با فراوانی کم تر هستند مشق‌های را بنویسی کارتون تماشا می‌کنی

۷) تقویت قابل دستکاری: فرصت بازی کردن با اسباب‌بازی‌ها، نقاشی کشیدن با مدادرنگی، استفاده از کامپیوتر گویند که همان تقویت کننده فعالیتی است

۸) تقویت کننده بازخوردی: بازخورد حاصل از نتایج اعمال فرد به‌ویژه اگر بر پیشرفت و تأکید کند نوعی تقویت کننده نیرومند است

۹) تقویت کننده بیرونی: تمام تقویت کننده ها توسط شخص دیگر داده می‌شود ۸ تقویت کننده بالا همه بیرونی هستند)

۱۰) تقویت کننده درونی: تقویت کننده‌های که خود فرد به خودش می‌دهد به خودش تبریک می‌گوید ، شیرین کاشتم ،دستم درد نکند، بر این‌ها کنترل دارد

نکته ما به دنبال موفقیت و کسب توفیق در رسیدن به هدف احساس رضایت می‌کنیم که این خود تقویت درونی یا همان تقویت کننده نهان است در مقابل تقویت کننده آشکار

نکته تقویت چه مثبت چه منفی باعث افزایش رفتار می‌شود

تقویت مثبت با ارائه‌ی محرک خوشایند و تقویت منفی با حذف محرک ناخوشایند یا جلوگیری از وقوع آن موجب افزایش رفتار می‌گردد

تقویت کننده منفی: محرک یا رویدادی است که شخص می‌کوشد از آن بگریزد یا اجتناب کند

تقویت منفی دو نوع داریم: ۱) نوع منفی نخستین : کتک، صدای شدید، حرارت زیاد، اشیاء برنده

۲) نوع شرطی در اثر مجاورت با نخستین تقویت کننده کودکی که تازه راه رفتن را آموخته و با یک حرکت غلط زمین می خورد از آن پس دقت می کند آن حرکت غلط را انجام ندهد تا زمین نخورد تقویت منفی است هنگام وارد شدن به اتاق سرمان را پایین می گیریم تا به طاق نخوریم تقویت منفی (اجتنابی) است تقویت منفی به دو صورت باعث افزایش رفتار می شود:

۱) حذف محرک آزارنده یا قطع حذف تقویت کننده منفی که این را گریز آموزی یادگیری گریز یا شرطی سازی گریز گویند

۲) جلوگیری و اجتناب از محرک آزارنده که این را یادگیری اجتنابی شرطی سازی اجتنابی یا شرطی سازی اجتنابی گویند مادری که برای خلاص شدن از گریه بچه اش او را از زمین بلند می کند تقویت منفی از نوع گریز آموزی است

دانش آموزی که درس می خواند تا از مردودی جلوگیری کند تقویت منفی از نوع اجتناب آموزی است نکته مشکل بزرگ در تقویت منفی این است که ابتدا باید محرک آزارنده اعمال شود سپس با حذف آن رفتار نیرومند گردد

روش های ایجاد رفتارهای مطلوب تازه شامل: شکل دهی، زنجیره سازی، زنجیره سازی وارونه، محو کردن محرک

شکل دهی : معلم یکی از اجزاء ساده رفتار را انتخاب می کند به تدریج بر پیچیدگی آن می افزاید تا به رفتار مورد نظر برساند کودک قبل از سخن گفتن صداهایی از خود درمی آورد پدر مادر با لبخند زدن آن را تقویت و تا اینکه کودک سخن گفتن را یاد می گیرد پس زبان آموزی کودک شکل دهی است

شکل دهی: با انتخابی جزء ساده ای از رفتار و تقویت تفکیکی اندک اندک آن رفتار ساده را پیچیده تر می کنید و با طی چند مرحله متوالی آن را به رفتار نهایی مورد نظر تغییر می دهیم به این دلیل روش شکل دهی را تقریب تقویت های متوالی نیز گویند

زنجیره سازی: ما به تعدادی رفتارهای ساده را که قبلاً آموختیم به هم وصل می کنیم که از مجموعه آنها رفتار پیچیده تری تولید می شود مثال دانش آموزی که و طرز نوشتن کلمه خورشید را یاد دهیم و باید حروفی که قبلاً آموخته ابتدا باید خ سپس و سپس ر و بقیه حروف دنبال هم بیاورد بعد از این که کلمه خورشید را کامل نوشت او را تقویت می کنیم

نکته در شکل دهی مرحله به مرحله تقویت می کنیم اما در زنجیره تنها آخرین حلقه را تقویت می کنیم

زنجیره سازی وارونه: در این روش از آخرین حلقه شروع می کنیم در ابتدا آخرین رفتار را تقویت می کنیم و بعد رفتار قبلی تقویت می کنیم به همین طریق ادامه می دهیم تا زمانی که همه حلقه های زنجیره رفتار از آغاز تا به انجام صورت پذیرد پذیرد آن وقت یادگیرنده را تقویت می کنیم در آموزش دادن کلمه خورشید به روش زنجیره سازی وارونه کلمه خورشید را به طور کامل برای او می نویسیم سپس حرف آخر حذف می کنیم از دانش آموز می خواهیم با اضافه کردن د کلمه خورشید را کامل کند

روش محو کردن محرک: گاهی اوقات محرک های کنترل کننده ناسازگارانه هستند و لازم است محرک های کنترل کننده موجود با محرک های کنترل کننده دیگری عوض شود یا جانشین کردن محرک های کنترل رفتار با محرک های کنترل کننده دیگر را روش محو کردن گویند

این روش محو کردن محرک را در روش مجسم ، نیمه مجسم و انتزاعی داریم

نکته برای ایجاد رفتار و افزایش و فراوانی رفتار تقویت پیاپی را به کار می گیریم اما پس از ایجاد یادگیری و افزایش فراوانی رفتار برای نگهداری رفتار تقویت نا پیاپی را به کار می گیریم **تقویت نا پیاپی را تقویت سهمی (بخشی گویند تقویت سهمی یا بخشی:** بعضی از پاسخ ها تقویت می شود نه همه ی پاسخ ها

نکته **تقویت پیاپی به خاموشی بسیار حساس است** یعنی بعد از قطع ناگهانی تقویت به سرعت خاموش می شود اما **تقویت نا پیاپی به خاموشی مقاوم تر است** یعنی با قطع ناگهانی تقویت منجر به خاموشی فوری نمی گردد انواع تقویت نا پیاپی:

تقویت نسبی: تأکید بر تعداد پاسخ دارد برنامه نسبیتی ثابت: هر پنج تا پاسخ صحیح تقویت را دریافت می کند هرچه بیشتر پاسخ دهد تقویت بیشتری دریافت پس سرعت پاسخ دهی در این برنامه بسیار بالا است

امتیاز برنامه نسبیتی: هم سرعت پاسخدهی بالا و هم نرخ پاسخدهی بالا

برنامه نسبیتی متغیر: پس از دو پاسخ گاهی پس از ده پاسخ تقویت دریافت می کند می شود امتیازات برنامه نسبیتی هم سرعت پاسخ دهی افزایش می یابد و هم بیشترین نرخ پاسخدهی

نکته باید مرتباً تمرینات را انجام دهد هر بار یک دانش آموز تصادفی انتخاب و تقویت می شود پس باید همیشه آماده باشد نمی داند کی تقویت می شود اما می داند که دیر یا زود تقویت دریافت می کند

برنامه تقویت فاصله‌ای : تأکید بر زمان دریافت تقویت است به دو دسته برنامه فاصله‌ای ثابت و متغیر تقسیم می شود

برنامه فاصله ای ثابت: هر پنجشنبه تقویت دریافت می کند یا در پایان هر ماه حقوق می گیرد

در برنامه فاصله‌ای متغیر: وسط ترم یکبار معلم امتحان می گیرد

مقایسه تقویت پیوسته و ناپیوسته : برنامه تقویت پیوسته بهترین برنامه است برای شروع و ایجاد یادگیری اما برای حفظ و نگهداری رفتار و یادگیری برنامه تقویت نا پیوسته لازم زیرا تقویت پیوسته چون کمترین مقاومت در برابر خاموشی و حداقل سرعت و نرخ پاسخ‌دهی را دارد بر نگهداری کافی نیست لذا برنامه تقویت ناپیوسته چون مقاومت بیشتری در برابر خاموشی دارد ، در نگهداری رفتار از ناپیوسته استفاده می شود

بهترین برنامه در برنامه‌های تقویت برنامه نسبتی متغیر است بیشترین نرخ پاسخ‌دهی و بیشترین مقاومت در برابر خاموشی را دارد

برنامه نسبتی متغیر < بر نسبتی ثابت < فاصله‌ای متغیر < فاصله‌ای ثابت < تقویت پیوسته

رقیق کردن برنامه تقویتی بعد از آن که به کمک برنامه تقویت پیاپی رفتاری ایجاد کردیم و نیرومندی آن رفتار را افزایش دادیم برای نگهداری آن برنامه تقویت را از پیاپی به نا پیاپی تغییر می دهیم زیرا برنامه‌های تقویت پیاپی (۱) حساسیت زیاد به خاموشی دارند (۲) اگر تقویت کننده نخستین باشد سریعاً به سیری یا اشباع منجر می گردد (۳) مقرون به صرفه نیست وقت گیر است (۴) یادگیرنده را بر توقع می کند به محض انجام هر رفتار تقویت را انتظار می کشد) سپس در مرحله تقویت نا پیاپی به تدریج از تقویت ها می کاهیم تا این که رفتار تحت کنترل محرک های تقویت کننده محیطی در آید این جریان کاهش دادن تدریجی تقویت را رقیق کردن گویند . برنامه های کاهش دادن رفتار نامطلوب شامل: (۱) جانشین ساختن رفتار مطلوب به جای نامطلوب به عبارتی کاهش دادن غیرمستقیم رفتار نامطلوب است در دسته روش های مثبت کاهش رفتار قرار دارد (۲) کاهش دادن مستقیم رفتار نامطلوب که روش های منفی کاهش رفتار است زیرا حالت آزارنده دارد

روش‌های مثبت کاهش رفتار

(۱) تقویت تفکیکی رفتارهای با نرخ کم

(۲) تقویت تفکیکی رفتارهای دیگر

(۳) تقویت تفکیکی رفتار ناهمساز

روش‌های منفی کاهش رفتار: شامل: (۱) خاموشی (۲) محروم کردن از تقویت

(۳) جریمه کردن (۴) جبران کردن (۵) تنبیه

تقویت تفکیکی رفتارهای با نرخ کم: برخی رفتارها اگر با نرخ کم صورت گیرد مطلوب اند و اگر به میزان بیش از حد صورت گیرند نامطلوب می‌شوند دانش‌آموزی که با سرعت زیاد تکالیفش را انجام می‌دهد پس بدخط می‌نویسد باید وادار شود تا آهسته و خوش خط بنویسد

تقویت تفکیکی رفتارهای دیگر: هرگونه رفتار مطلوب دیگر به جز رفتار نامطلوب که قصد حذف آن را داریم تقویم ما می‌کنیم مثال دانش‌آموزی که در اکثر اوقات در کلاس خارج از صندلی خود است همه رفتارهای مطلوب او را از جمله گوش دادن به معلم سؤال کردن از معلم نوشتن تکلیف خود را مورد تقویت قرار می‌دهیم

از آنجایی که تقویت رفتارهای دیگر به حذف رفتار نامطلوب فرد منجر می‌شود به این روش حذف آموزشی گویند

نکته در تقویت تفکیکی رفتار با نرخ کم: تقویت براساس انجام دادن کار است اما کار با نرخ کم اما در تقویت تفکیکی رفتارهای دیگر این روش هم روش مثبت کاهش نامطلوب است هر رفتاری به غیر از رفتار نامطلوب تقویت می‌شود

نکته در روش حذف آموزشی تقویت وابسته است به انجام ندادن رفتار نامطلوب نه انجام دادن

تقویت تفکیکی رفتار ناهمساز: از طریق تقویت نکردن رفتار نامطلوب و تقویت کردن رفتاری که با آن ناهمساز و مغایر هست به کاهش نامطلوب می‌پردازیم

تفاوت تقویت تفکیکی رفتار ناهمساز با تقویت تفکیکی رفتارهای دیگر: در تقویت تفکیکی رفتارهای دیگر همه رفتارهای دانش‌آموز را به جز آن رفتار نامطلوب تقویت می‌شود اما در تقویت تفکیکی رفتار ناهمساز تنها آن رفتار مغایر و ناهمساز با رفتار نامطلوب تقویت می‌گردد

مثلاً دانش‌آموزی که در کلاس مزاحم هم کلاسی خود می‌شود تنها زمانی که کاری به هم کلاسی خود ندارد او را

تقویت می‌کنیم دانش‌آموزی که گوشه‌گیری می‌کند هرگونه کوشش او را در جهت فعالیت گروهی تقویت می‌کنیم نکته در تقویت تفکیکی با نرخ کم، تقویت براساس انجام دادن کار البته با نرخ کم صورت می‌گیرد در تقویت تفکیکی رفتارهای دیگر این‌جا براساس انجام ندادن تقویت میشود

نکته تست زنی : اگر یک رفتار می‌گوید وبعد برعکسش را می‌گوید تقویت تفکیکی ناهم‌ساز است

روش‌های منفی کاهش رفتارهای نامطلوب: مستقیماً از طریق اعمال شیوه‌های کم‌وبیش آزارنده موجب کاهش و حذف نامطلوب می‌شویم به‌همین خاطر روش‌های منفی گوییم

یکی از این روش‌ها تنبیه است اما از آن‌جا که همه روش‌های منفی کاهش رفتار نامطلوب خاصیت انزجاری دارند معمولاً همه این‌ها را روش‌های تنبیهی گویند

نکته ملایم‌ترین روش منفی خاموشی است و خشن‌ترین روش منفی تنبیه می‌باشد

خاموشی : متوقف شدن رفتاری که قبلاً تقویت می‌شده بر اثر عدم تقویت گویند

خاموشی رفتار نامطلوب زمانی بهترین نتیجه را می‌دهد که خاموشی با استفاده از روش تقویت رفتار مطلوب به‌جای آن قرار گیرد

محروم کردن از تقویت: برای مدتی از تقویتی که دریافت می‌کرده محروم می‌کنیم یا منبع تقویتی را از دسترسش دور می‌کنیم مثلاً مربی، بازیکن را به‌خاطر انجام خلاف مقررات از زمین بازی بیرون می‌کند

جریمه کردن : کم کردن مقداری از تقویت‌کننده‌هایی که فرد قبلاً به دست آورده

مثال جریمه کردن راننده متخلف، کم کردن حقوق کارمند

کته جریمه نباید خیلی سنگین باشد مثلاً اگر نمره شاگرد را خیلی کسر شود شاید نتوان جبران کند

جبران کردن (جبرانی): وقتی فرد مرتکب عمل خلافی می‌شود از او می‌خواهیم که خلافتش را اصلاح کند دانش‌آموزی خرده کاغذ بر زمین ریخت و از او می‌خواهیم کاغذها را جمع کند در زباله بریزد علاوه بر جبران و اصلاح خلاف خود، گاهی اوقات می‌خواهیم کار اضافی نیز انجام دهد مثلاً علاوه بر این که کاغذها را جمع می‌کند کل اتاق را جارو بکشد این را **جبران اضافی** گویند

نکته دانش‌آموزی که در املا کلمه‌ای را غلط نوشته معلم می‌گوید ده بار از رویش بنویس این رفتار از نظر روان‌شناسان جبران اما از نظر معلمان و عامه مردم جریمه کردن است

نکته این که از فرد می‌خواهیم کار غلطش را اصلاح کند جبران گویند

تنبیه : خشن‌ترین و نامطلوب‌ترین روش تغییر رفتار است عبارتست از: ارائه یک محرک آزارنده بعد از انجام یک رفتار نامطلوب به منظور کاهش دادن آن . مثلاً گفتن حرف زشت توسط کودک و سیلی زدن به او برای اینکه رفتار نامطلوبش را کاهش دهد

عوارض تنبیه: (۱) تنبیه در کاهش رفتار نامطلوب موقتاً رفتار نامطلوب را واپس می‌زند

(۲) از پیامدهای جانبی تنبیه احساس ناخوشایند حاصل از تنبیه شدن از طریق شرطی کلاسیک به شخص تنبیه‌کننده تداعی می‌شود سپس انزجار و تنفر از عامل تنبیه‌کننده در فرد تنبیه شده ایجاد می‌شود

سعدی خبری که دانی دلی بیازارد تو خاموش تا دیگری بیارد

تنبیه کردن عملی مسری است بند، و را دانش‌آموزانی که شاهد تنبیه شدن دانش‌آموزانی دیگر توسط معلم بودن بعدها رفتار او را تقلید کردند با مشاهده‌ی پرخاشگری، پرخاشگری رخ می‌دهد پرخاشگری عرضه دیگر تنبیه هست زمین سفت راه گاو از چشم گاو می‌بیند زمین سفت گاو را پرخاشگر می‌کند

روشهای اصلی تغییر رفتار: تقویت مثبت، تقویت منفی، تنبیه، محروم کردن از تقویت، جریمه کردن

پیامد مثبت (تقویت کننده مثبت)	پیامد منفی (تقویت کننده منفی)
تقویت مثبت	تنبیه
محروم کردن – جریمه کردن	تقویت منفی

ارائه پس از رفتار

حذف پس از رفتار

سنجش یادگیری

سنجش عبارت است از کاربرست فعالیتهای مربوط به گردآوری اطلاعات موردنیاز برای تصمیم‌گیری درباره یادگیری دانش‌آموزان

سنجش: یک اصطلاح چند وجهی است دربرگیرنده همه فرایندها و فراورده‌هایی است که ماهیت و میزان یادگیری دانش‌آموزان را نشان می‌دهد

روش‌های سنجش شامل: الف) روش‌های سنتی سنجش یادگیری که عمدتاً در ارتباط با هدف‌های حوزه‌ی شناختی به کار می‌روند

روش‌ها سنتی (مداد- کاغذی) دو دسته: ۱) روش‌های بسته پاسخ یا پاسخ‌گزین یا عینی (آزمونهای تستی، جور کردنی، صحیح- غلط)

۲) روش باز پاسخ یا پاسخ ساز یا غیر عینی (ذهنی) (آزمونهای تشریحی)

ب) روش‌های سنجش جایگزین یا سنجش واقعی یا سنجش اصیل: شامل روش سنجش عملکردی است و یکی از روشهای سنجش عملکردی روش کارپوشه است.

در اوایل قرن ۲۰ رویکرد غالب در سنجش و یادگیری روان‌شناسی رفتاری بود که روش سنجش سنتی (سنجش

مداد کاغذی- کتبی) بود اما با پیدایش نظریه‌های جدید یادگیری به‌ویژه نظریه‌های سازنده گرایی

، سنجش جایگزین یا واقعی به‌جای سنجش سنتی پیشنهاد گردید

سنجش جایگزین: یک اصطلاح عام (ژنریک) است که روش‌های متفاوت از روش‌های سنتی هستند که به‌جای روش‌های سنتی به کار می‌روند

نکته سنجش جایگزین = سنجش واقعی = سنجش اصیل

در روش‌های سنجش واقعی یا سنجش جایگزین: عملکرد یادگیرندگان غالباً به‌صورت مستقیم و در موقعیت‌های طبیعی و واقعی سنجش می‌شوند

نکته سنجش جایگزین از نظریه سازنده گرایی سرچشمه می‌گیرد

نظریه پردازان جدید یادگیری : معتقدند ابزارهای سنجش باید به گونه ای باشد که درک و فهم ، استدلال ،

حل مسئله ، تفکر و کاربرد آموخته ها در شرایط زندگی واقعی را بسنجد

نکته از روش های معروف در سنجش جایگزین سنجش واقعی یا اصیل) می توان سنجش عملکردی را نام برد

سنجش عملکردی : در این سنجش دانش آموز با انجام یک فعالیت یا تولید یک فراورده (محصول) دانش و مهارت خود را نشان می دهد

به عبارت دیگر سنجش عملکردی سنجشی است که در آن هم فرایند و هم فرآورده یادگیری سنجش می شود
نکته دوستان دقت دقت سنجش عملکردی همان آزمون عملکردی است

سنجش عملکردی مثل استفاده از دماسنج ، آزمون طراحی و اجرای پژوهش، استفاده از آهنربا برای تشخیص اشیاء مغناطیسی

ویژگی های آزمون عملکردی : (۱) تأکید بر کاربردی : توانایی کاربرستن دانش و مهارت هایی که آموخته اند

(۲) تأکید بر سنجش مستقیم: سنجش یادگیری به طور مستقیم در موقعیت های ای عینی نه فرضی صورت می گیرد

(۳) استفاده از مسائل واقعی: مسائلی که در زندگی واقعی یافت می شود

(۴) تلاش و ترغیب تفکر باز : هدایت دانش آموزان به پیدا کردن راه حل های متفاوت برای ، تشویق به کار گروهی ، فعالیت های درازمدت هفته ها ماه ها

محدودیت های سنجش عملکردی:

(۱) دخالت نظر شخصی مصحح و نبود دقت کافی در نمره گذاری

(۲) سنجش عملکردی وقت زیادی صرف می شود

کارپوشه : یکی از روش های سنجش عملکردی است . به مجموعه ای از کارهای دانش آموز که با هدف نشان دادن موفقیت هایش مورد استفاده قرار می گیرد کارپوشه گویند

به عبارت دیگر کارپوشه: یادگیرنده برای نشان دادن توانایی ها، پیشرفت های خود نمونه هایی از کارها یش را که در طول مدت معین (یک نیمسال تحصیلی) انجام داده با خود به کلاس می آورد در اختیار معلم می گذارد معلم به ارزشیابی آن می پردازد

تفاوت کارپوشه و سنجش عملکردی : (۱) سنجش عملکردی نوعی نمایش است یادگیرنده درک عمیق

خود را در یک زمینه یادگیری به نمایش می‌گذارد اما کارپوشه چیزی بیشتر از تصویر یک مقطع زمانی خاص از یادگیری را نشان می‌دهد

(۲) هدف اصلی کارپوشه اینکه رشد یادگیری در یک دوره زمانی و توفیق درازمدت را نشان می‌دهد علاوه بر آن رشد شایستگی و درک او را در طول ترم یا سال تحصیلی از یادگیری نشان می‌دهد

موارد استفاده‌ی کارپوشه در آموزش:

(۱) کارپوشه‌ی فرآورده‌ای : کارپوشه‌ی بهترین کارها گویند برای نشان دادن موفقیت‌های یادگیرنده به کار می‌رود که به کارهای پایان‌یافته محدود می‌شود

(۲) کارپوشه‌ی فرایندی: برای معرفی رشد پیشرفت دانش‌آموز بکار می‌رود فعالیت‌هایی است که در طول یک مدت برای به ثمر رسانیدن یک کار انجام داده است

کارپوشه موفقیتی یا همان کارپوشه‌ی فرآورده‌ای تنها صورت کامل یا نسخه نهایی کار را دربر می‌گیرد

جنبه‌های کارپوشه‌ی رشد و پیشرفت یا فرایندی جنبه‌های مختلف یک کار واحد را دربر می‌گیرد

نکته کارپوشه‌ای که معلم از دانش‌آموزان می‌گیرد را کارپوشه‌ی پیشرفت گویند

امتیازات سنجش با کارپوشه : (۱) سنجش با کارپوشه درباره چگونگی تفکر و حل مسئله اطلاعات بیشتری از سنجش سنتی بدست می‌دهد

(۲) به معلمان کمک می‌کند تا دانش‌آموزان خود را با مواد ما و با مواد و مسائل معنادارتری سنجش کنند و به والدین اطلاع‌رسانی بیشتری می‌کند

(۳) کارپوشه‌ها دیدگاه‌های واقعی‌تری از یادگیری و آموزش را ارائه می‌دهند و تصاویر معتبرتری را به نمایش می‌گذارند .

انتقادات از کارپوشه : مشکل اصلی در شیوه نمره‌گذاری آن است که نمره‌گذاری بسیار کلی است و دخالت نظر شخصی مصحح و نبود دقت کافی در نمره‌گذاری مطرح است

(۲) در سنجش با کارپوشه وقت زیادی صرف می‌شود

۳) مشکل سوم که مشکل همه سنجش‌های عملکردی هست عبارت است از آگاهی از عملکرد در یک تکلیف خاص درباره عملکرد آنان در تکالیف دیگر اطلاعات زیادی نمی‌دهد که این مشکل را نمونه‌گیری محتوایی گویند که یک مشکل جدی است

نمونه‌گیری محتوایی: آگاهی از عملکرد در یک تکلیف ویژه درباره عملکرد او در تکالیف دیگر اطلاعات زیادی نمی‌دهد پس باعث می‌شود از اعتبار سنجش مکاسته گردد

راه‌حل: باید شش تا هفت تکلیف ارزشیابی شود تا ارزشیابی نسبتاً قابل قبول از پیشرفت دانش آموز به عمل آید

انواع سنجش عملکردی: ۱) مداد خط کاغذی ۲) شناسایی - تشخیصی

۳) شبیه‌سازی: می‌خواهم خلبان شوم اول تئوری را می‌خوانم در آخر در کابین رفت انگار دارم پرواز می‌کنم

نکته ساده‌ترین، نوع سنجش عملکردی سنجش مداد کاغذی

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی: سنجش عملکرد یادگیرندگان، مقایسه نتایج آن با هدف‌های آموزشی یا هدف‌های یادگیری به منظور داوری درباره میزان و کیفیت فعالیت‌های آموزشی معلمان و کوشش‌های یادگیری دانش‌آموزان که آیا موفقیت‌آمیز بوده یا نه؟ به چه میزانی؟

فرآیند استفاده از اطلاعات به دست آمده از سنجش یادگیری برای تصمیم‌گیری را ارزشیابی گویند

نکته ارزشیابی به سنجش وابسته است پس هر چه سنجش دقیق‌تر و کامل‌تر ارزشیابی معتبرتر و دقیق‌تر خواهد بود

نکته برای تشخیص این که اطلاعات به دست آمده از سنجش چقدر دقت اعتبار و صحت دارد از دو شاخص روایی و پایایی استفاده می‌شود

روایی آزمون‌های پیشرفت تحصیلی تطابق آن چه آموزش داده شده با آن چه سنجش می‌شود تطابق این دو را روایی گویند

پایایی: پایایی به ثبات و دقت نتایج اشاره دارد. پایایی شرط روایی است

ارزشیابی با توجه به ملاک به دو دسته تقسیم شده:

۱) ارزشیابی وابسته به ملاک یا ارزشیابی ملاکی (معیار): قضاوت و داوری براساس یک ملاک مطلق که از قبل تعیین شده است که همان هدف‌های آموزشی از پیش تعیین شده است مثال عملکرد و نمرات دانش‌آموزان با نمره‌ی بیست مقایسه می‌شود

۲) ارزشیابی هنجاری: در این جا به جای یک ملاک مطلق یک ملاک نسبی داریم عملکرد یادگیرندگان با یکدیگر مقایسه می‌شود. در این جا ملاک داوری نوعی هنجار گروهی (متوسط گروه) پیشرفت دانش‌آموزان نسبت به متوسط کلاس یا همان هنجار گروهی ارزشیابی می‌شود نه نسبت به هدف‌های آموزشی مثلاً نمره ۱۶ در کلاسی که متوسط نمره ۱۳ است نمره خوبی است اما در کلاسی که متوسط ۱۸ است نمره ۱۶ نمره خوبی نیست

نکته در یادگیری کلاس و مدرسه عمدتاً ارزشیابی ملاکی (ملاک مطلق) است اما در آزمون‌های استاندارد شده ملاک آزمون هنجاری است

امتیازات ارزشیابی ملاکی:

(۱) شاگردان با ملاک مطلق مقایسه می‌شوند نه با یکدیگر، از رقابت میان شاگردان می‌کاهد و به همکاری و مشارکت آنان می‌افزاید

(۲) نتایج این ارزشیابی نشان می‌دهد چقدر از آموزش را یاد گرفته‌اند و چقدر به هدف‌های آموزشی مسلط شده‌اند
آزمون‌های پیشرفت تحصیلی معلم ساخته، مشاهده، سنجش عملکردهای مختلف یادگیرندگان (مانند کار آزمایشگاهی و گزارش شفاهی) سنجش محصولات یادگیری (نوشته‌ها، خط، رسم، نقاشی، گزارش تحقیقات) همه ارزشیابی تراکمی هستند

نمره‌گذاری: آخرین اقدام آموزشی معلم است

نمره: یک وسیله‌ی ساده برای اطلاع‌رسانی درباره عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان است

نمره‌گذاری: برگردان اطلاعات توصیفی ارزشیابی به حروف و اعداد علامت که که کیفیت یادگیری یا عملکرد دانش‌آموزان را نشان می‌دهد

هدف‌های نمره‌گذاری شامل:

(۱) اداری: براساس نمرات می‌توان تعیین کرد کدام دانش‌آموزان می‌توانند به کلاس بالاتر بروند

(۲) اطلاعاتی: اطلاع‌رسانی می‌کند به والدین، دانش‌آموزان، مسئولان مدرسه درباره چگونگی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان

(۳) انگیزشی: نمره نقش مشوقی و منبع انگیزشی دارد زیرا نمره بهتر یعنی شایستگی بیشتر

(۴) هدایتی: نمرات هدایت می‌کند دانش‌آموزان را برای فعالیت‌های بعدی برای انتخاب درس‌ها هدایت می‌کند

اساس نمره‌گذاری: نمره باید هم عمق و هم گستره‌ی یادگیری دانش‌آموزان را نشان دهد پس منابع اطلاعاتی معلم باید متعدد و متنوع باشد

منابعی که معلم کسب اطلاع می‌کند شامل: (۱) نتایج امتحانات و آزمونک‌ها (۲) آزمون پایان ترم (نهایی)

۴) سنجش‌های جایگزین (سنجش عملکردی، کارپوشه، پروژه ها) ۴) تکالیف درسی

نکته برخی معلمان علاوه بر چهار منبع بالا، میزان تلاش دانش‌آموزان، مشارکت دانش‌آموزان، علاقه و انگیزه آنان را دخالت می‌دهند که برخی مخالفند

نکته استفاده از کامپیوتر در سنجش و اندازه‌گیری به‌خودی‌خود اطلاعات معتبرتر نمی‌دهد

اصول نمره‌گذاری: ۱) اصل ارتباط: ارتباط برقرار کردن معلم با خودش و با دانش‌آموزانش است برنامه سنجش و نمره‌گذاری خود را با دقت و ارسائی می‌کند. درباره‌ی آن بیندیشد و آن را با دانش‌آموز و با همکاران خود در میان می‌گذارد که باعث می‌شود دانش‌آموزان به برنامه‌ی او علاقه‌مند شوند

۲) اصل انصاف: منظور از انصاف، عدالت و بی‌طرفی است نمرات معلم باید صرفاً براساس میزان یادگیری و پیشرفت دانش‌آموزان باشد نه عوامل دیگر (مهر، بی‌مهری و علاقه)

۳) اصل رشد: رسالت آموزش کمک به رشد دانش‌آموزان در زمینه شناختی، عاطفی، اجتماعی و فیزیکی است و از آن جایی که رشد و سنجش مکمل هستند پس سنجش باید به رشد و پیشرفت دانش‌آموزان کمک کند معلم باید به کمک سنجش دانش‌آموزان را به سوی رشد و پیشرفت هدایت و تشویق کند

نکته یکی از راه‌ها دادن بازخورد فوری و تمرکز بر پیشرفت است

تأثیر نمرات بالا: معمولاً نمرات بالا برای دانش‌آموزان نقش تقویت‌کننده مثبت دارد کلمه تقویت‌کننده به این معنا که دانش‌آموزان با گرفتن نمره بالا سعی می‌کنند همان روش مطالعه را ادامه دهند تکرار کنند (تقویت باعث تکرار می‌شو)

دانش‌آموزی که همواره نمره‌ی بالا می‌گیرد نهایتاً به مفهوم مثبتی از خویشتن دست می‌یابد خودپنداره مثبت کسب می‌کند در آینده در برخورد با مسائل با آرامش و قاطعیت بیشتری مسائل را حل می‌کند

آن‌چه تعیین‌کننده‌ی انگیزش دانش‌آموز برای یادگیری است تصورات او از موفقیت‌ها و

شکست‌هایش در گذشته در درس‌های مشابه است اگر در درس و موفقیت داشته و با درس جدید

مثبت برخورد می‌کند بعدها نسبت به تمام دروس و به معلم و درنهایت به آموزشگاه با عاطفه‌ی مثبت برخورد می‌کند و اگر تجربه شکست داشته باشد با عاطفه منفی با آن درس برخورد می‌کند

پیامد منفی حاصل از نمرات بالا: (ایجاد رفتار دنباله روی در دانش‌آموز)

اگر معلم با دادن نمره کامل به پاسخ‌های سازش‌کارانه دانش‌آموزان یعنی پاسخ‌هایی که دقیقاً دانش‌آموز عین جملات معلم را تکرار می‌کند و معلم به آنها نمره خوبی دهد دانش‌آموزان در فعالیتهای بعدی به دنباله‌روی از نظرات معلم می‌پردازند

نکته در این جا همواره نمرات بالا نصیب دانش‌آموزانی می‌شود که سازش‌کارند نه شاگردان آفریننده

نکته معلم باید مراقب باشد تا سبب مأیوس شدن دانش‌آموزان دارای تفکر واقع‌گرا و مانع شکوفا شدن استعدادها نشود

تأثیر نمرات پایین: الف پیامد منفی: شکست و عدم تأیید از طرف معلم اگر بارها تکرار شود منجر به خودپنداره منفی می‌شود. شکست باعث انگیزه و انتظارات کمتر و به دنبالش باعث تلاش کمتر و به شکست بعدی منجر می‌گردد

پیامد مثبت: اگر معلم دانش‌آموزانی که نمره پایین گرفتند یا شکست در امتحان داشته‌اند کمک کند و فرصت دهد تا او رابطه‌ی بین موفقیت و سخت‌کوشی را بفهمد می‌تواند منجر به پیشرفت دانش‌آموز گردد
بازخورد: آگاهی از نتایج عمل

نکته توضیحات کتبی معلم در ورقه امتحانی دانش‌آموز در مقطع راهنمایی و دبیرستان بسیار مفید است
در خردسالان توضیحات شفاهی مؤثرتر است توضیحات کتبی نیز خالی از فایده نیست